

Rodni potencijal i pomološke karakteristike klonova sorte Gala (*Malus × domestica* Borkh.) na području Potkozarske regije

Miljan Cvetković¹, Goran Resanović³
Predrag Ilić², Nikola Mičić^{1,2}

¹Poljoprivredni fakultet Univerziteta u Banjoj Luci
²Institut za genetičke resurse Univerziteta u Banjoj Luci
³d.o.o. Poljo-Net, Banja Luka

Rezime

Sorta Gala sa svojim klonovima danas predstavlja komercijalno najznačajniju sortu u rano jesenjoj epohi dozrevanja. U okviru ovog rada proučen je rodni potencijal i pomološke karakteristike 5 klonova sorte jabuke Gala na području Potkozarske regije. U radu su analizirani: struktura i zastupljenost rodni grančica i generativnih pupoljaka na stablu, zastupljenost cvetova u cvasti na stablu, struktura i zastupljenost fizioloških zrelih plodova na stablu, analiza prinosa ispitivanih klonova i u pomološkom delu masa ploda, indeks ploda, refraktometrijski indeks i čvrstoća mesa ploda. Posmatrani klonovi su pokazali različit stepen inicijalne realizacije rodnog potencijala i specifičnosti u morfometrijskim karakteristikama ploda.

Ključne reči: Gala, klon, pomološke karakteristike, rodni potencijal.

Uvod

Optimalna realizacija rodnog potencijala pri određenom odnosu između rasta i rodnosti je ključni faktor za kontinuirano dobijanje visokih prinosa zadovoljavajućeg kvaliteta ploda. Na realizaciju rodnog potencijala utiče intenzitet rezidbe, odnosno broj grančica po stablu, koje će doneti fiziološki zrele plodove. Polazni osnov za procenu opterećenja stabla rodnom jeste prinos (*Blažek i Hluščikova, 2007, Cvetković, 2001*) koji se može ostvariti u redovnom plodonošenju (bez pojave alternativnog plodonošenja) kod određene kombinacije sorta/podloga (*Mičić i Đurić, 1993*). Genotipske specifičnosti gajene kombinacije sorta/podloga značajno definišu rodni potencijal. Istovremeno izbor sorte mora biti određen zahtevima tržišta i potrebama intenziviranja voćarske proizvodnje. Sorta Gala i klonovi u savremnoj proizvodnji jabuke zauzimaju sve veću ulogu. *Lukić (2010, citat po Grupe-u, 2008)*, navodi podatak da se u Južnom Tiroolu sorta

Gala sa svojim klonovima nalazi na drugom mestu sa ukupnom zastupljenošću od 15,6 %. O značaju sorte Gala i njenih klonova govori veliki broj istraživanja u inostranstvu (*Al-Hinai and Roper, 2004; Blažek i Hlušičkova, 2007; Do Amarante et all., 2008; Treder, 2008; Lukić i saradnici, 2008*) i zemlji (*Pašalić, 2000; Bodilović 2009*).

Materijal i metode rada

Proučavanje pomoloških karakteristika klonova sorte Gala izvršeno je 2009. godine, na području Jablanice, opština Gradiška. Analize su vršene od fenofaze punog cvetanja pa do fenofaze sazrevanja plodova. Proučavanjem su obuhvaćeni klonovi: Gala mast, Gala obro, Gala royal, Gala šnjiga, Gala galaksi. Posmatrane sorte kalemljene su na podlozi M9 iste godine sadnje. U zasadu je primenjivana standardna agro- i pomothenika. Ispitivani su struktura i zastupljenost rodni grančica na stablu, struktura i zastupljenost generativnih pupoljaka na stablu, zastupljenost cvetova u cvasti na stablu, struktura i zastupljenost fiziološki zrelih plodova na stablu, prinos ispitivanih sorti, morfofiziološki parametri ploda, (prosečna masa ploda, indeks ploda), vrednosti fizičkih i biohemijskih parametara značajnih za određivanje stepena zrelosti plodova (tvrdoća mesa ploda i obojenost ploda). Određivanje obojenosti plodova vršeno je uz pomoć kolorimetra. Određivanje čvrstine plodova vršeno je uz pomoć penetrometra. Količina šećera u plodovima merena je refraktometrijskom analizom soka. Podaci o masi ploda u godinama istraživanja dobijeni morfometrijskom analizom obrađeni su statistički, računanjem aritmetičke sredine i odstupanja od srednje vrijednosti, odnosno relativnih pokazatelja strukture – procentualne zastupljenosti standardne greške.

Rezultati istraživanja

Proučavanje zastupljenosti različitih tipova rodni grančica i generativni pupoljaka, na stablima aktuelni klonova jabuke gajene u formi vitkog vretena u 3-oj godini uzgoja (tabela 1), pokazuje izražene sorte specifičnosti i nešto veći rodni potencijal kod klonova Gala šnjiga i Galaksi u odnosu na ostale ispitivane sorte.

Najveća prosečna zastupljenost cvetova u cvasti na pojedinim tipovima rodni grančica na stablima ispitivanih sorti (tabela 2), kod svih ispitivanih klonova zabeležena je na vitim rodni grančicama, osim kod sorte Gala šnjiga, kod koje je najveći broj cvetova u cvasti zabeležen na stapčicama.

Najveća prosečna zastupljenost fiziološki zrelih plodova na pojedinim tipovima rodni grana kod ispitivanih klonova (tabela 3), utvrđena je na dugim rodni granama, što je u skladu sa brojem generativni pupoljaka na ovom tipu grana i stapčicama, što ukazuje na predispoziciju analiziranih klonova ka plodonošenju na kratkom rodnom drvetu.

